

teljstva, da je postalo naše stanovsko giasilo tudi zrcalo pregleda naše slovenske književnosti, v teku je delo, da to še razširimo in bomo lahko prinašali pregled vse jugoslovanske književnosti. Kdo bolj nego pionir kulture in prosvete je tega potreben, ki vodi danes — ne samo šolske — temveč tudi ljudske knjižnice. Revij si pri današnjem stanju ne more vsakdo vzdrževati. Manj politike, manj polemike in več kulture — pozitivnega dela, je bilo naše geslo! Brez ocen in s krajsimi ocenami — ni mogoče! In že pada prva slana kritika na še ne docela izvedeno delo! — Glede šolskih odrov se v polnem obsegu pridružujemo nazorom, da pridejo daljša poročila v liste ki jih čita naše ljudstvo in bo naš list le kronist v tem oziru. Hvala Bogu, ne potrebuje to delo več toliko iniciative lista in je izhodilo. — Prisedite k mizi in videli bodede, da delo rodi zadovoljstvo in strpnost! Clara pacta, boni amici! — **Uredništvo.**

Sacro egoismo.

Glavni znak dobe, v kateri živimo, je oholo plapolajoči prapor materializma na eni in tropica ponižanih in užaljenih čuvarjev sv. Graha, pozabljene narodove vere v samega sebe in svojo bodočnost na drugi strani. Doba brez solca, brez duše, brez ideala, doba povojne psihoze, doba egoizma in fraze. Mrzlo je človeku, ki hodí med nami...

Beda in nepriznanje, pa še umetno podžgana mržnja njih, ki jim dajemo od svojega poslednjega najboljšega, to je naše plačilo. In naše delo je delo Sizifovo. Čutilno to, od časa do časa se izvije iz zmujenih prs krik za oproščanjem, začujemo svareči »mene tekel«, pa se zgrozimo, zadržimo žnjim — za hip, potem pa utone krik in hrepenenje naše nazaj v naš bedni, brezupni vsakdan... Dnu prsi pa tli in ne ugasne in čaka: »Svobode, Bratstva, Enakosti!«

Brat sem J. Kovačičev članek »Internaciona Pedagogičal Unio« v 51. številki »Učit. Tov.« in mi je prišlo na misel... kako bi sezidali most med seboj in sosedí svojimi.

Res verjame kdo da bi svetovni jezik, pa da je Ido, Esperanto ali Volapük, nadomestil to, česar ni v nas, kar bi edino moglo premostiti prepad med nami in njimi — ljubezen? Ne bo! Ni jezik sredstvo kulture jezik je samo njen verni obraz in odraz... Iz ljubezni edine pa gre pot v Obljubljeno deželo, brez nje so vse naše besede kakor poklenkavanje votlega bronca... In ljubezni ni v nas, Preveč boljjo rane...

Koroška, Trst, Gorica, Reka Kras in Istra in Zader — sedem trnov v srcu našem — od njih je polno srce da ni prostora ljubezni v nem... Kako bi ljubili?! Ni ljubezni v nas. »Homo homini lupus«, brat bratu volk. Jezik ne svetovni in noben ne, ne bo sorenemil in nam nikdar ničesar. Recimo, danes zna vsa naša inteligenca (nanjo se obrača člankar) po... no kako bi — po idovsko. Kai je pridobivenega? koliko jih pa e, ki bodo svoje znanje lahko kdaj porabili? Tisti kongres vsakih toliko in toliko let — kdo ga bo kdaj videl? Sai še doma ne moremo živeti, sai še, če grem od doma v šolo, dve minuti premišlujem, kako se bom obračal, kje bom držal roke, da vsaj za silo zakričem to sredi decembra brstečo vel-

stí za vzgajanje k življenju, veljal ves naš boj in vsa odpornost mladine. Decí se hoče življenja, pristnega življenja, pa naj si je včasih pomešano z grenkobo! Ne z dogmatičnimi vprašanji in odgovori, z vsakdanjo izkušnjo si ustvarja sposobnosti za svojo bodočnost. Ali ni nudite priliko za slično udejstvovanje v zamišljeni organizaciji? Šola je že itak poklicana za vzgajanje, njena sveta dolžnost je posvetiti vso pažnjo moralnemu odgajanju svojih gojencev, pozneje pa, v pošolski dobi ni več nikogar, ki bi vplival nanje! Ako so gnotna sredstva na razpolago za delo tam, kjer se brez njih itak vzgojno delo vrši, potem ne bo težko ta sredstva pritegniti k plodnosnejšemu delu, ki čaka organizatorje na še skoraj docela neobdelanem polju. Kakor je »Skautstvo« pridobilo med našo dečo tal, ne zato, ker so se za nje zavzeli vzgojitelji, ampak ker nosi v sebi zdravó idejo, ki prija otroškemu srcu in nega iniciatorni silí, prav tako bo kot izpopolnitev mogla pridetí tudi ideja »P. R. K.« v srca naših malih, če bo pravilno tolmačena in sejana. Pravim kot izpopolnitev, ker se mi zdi organizacija »P. R. K.« unestna posebno za dekleta, kojih temperament boje odgovarja nežni nalogi »Rdečega križa« v občé in bi jim imenovana organizacija propagirana bila sigurno odlična privlačna sila.

Povsod so se praktični vzgojitelji zavzeli za podeljeno vzgajanje dečkov in deklic, ker so upoštevali vsaj za gotovo razvojno razdobje obojestransko individualnost, pa se mi zdi, da bi tudi to ne bilo v škodo, če bi skušali zadostiti pri-

konoc oziroma prenavljanje in prestvarjanje na svoi obleki... In tistih par izvoljenih, ki bodo morda vendarle prišli blizu, se bodo pač sporazumeli v besedah — sporazum v srcih, tisti ki polje do bratstva, tisti ostané, kakor doslej — podoba iz sam... Ne bodo nam Italijani dali Trsta in Gorice in ne Nemci naše Koroške nazaj sami, pa naj naša zemlja odneva samega lida...

Pa še nekaj e! Če hočemo zdati most ljubezni od naroda do naroda, treba da začnemo ne pri obokih in sklopih sredi vode temveč pri temelju, pri sebi. **Narodni abstrakten pojm**, kakor smo se navadili da ga razumevamo temveč je živ, rasteč ali propadajoč organizem. Čisto kakor smo živi in rastemo ali propadamo mi. Naš narod — to smo mi, vsak posamezni poedinec in če še tako neznan, njegov integralen del. **V sebi najprej ljubezni!** Vem, da je težko, da je trpek naš dan in da je daleč zarja... Ampak treba da gremo naprej in da ne položimo križem rok, dokler ne bo naše upanje povečano... Težko je vem... koliko nas je? Za Krpanovo dlan... In še so nam odrgali naše najboljše... Mi pa govorimo: bratje tam preko in zvestoba do groba in — **imamo med seboj strank kakor potočkov** in se blemo in kollemo in mesarimo, namesto da bi se prišli za roke, da bi dvignili svoja srca in stisnili zobe in pesti in bili složni, složni in — močni...

In brez moči — ne, ne!

Hej vi gospod Italijan, hej vi gospod Nemeč! Čujete? Kaj vama še ni nikdar prišlo na misel, da smo si pravzaprav in takorekoč bratje? Sicer ste nam res vzeli Trst in Reko in Goriško našo in Postojno in pa tisti Zader, tisto sramoto smrtno sredi našega čela ampak naj bo pozabljeno in odpuščeno danes vse... Danes, ko smo si bratje takorekoč in pravzaprav. Glejte ko vam ponujamo svojo iskreno bratovsko desnico... In še Bled in Bohinj, če izvolite... In vi, gospod Nemeč, ki ste spravili v svojo beraško malho našo Koroško bi li ne hoteli zdati, ko smo si bratje morda še Maribor? Samo da smo si bratje...

Ne gospoda, dokler ni naš račun poravnán, pravično in pošteno do zadnje naše kože tam onstran, tolko časa bo bolelo, tolko časa ne bo ljubezni v nas, tolko časa bomo počakali z bratstvom. Naša desnica že danes bi vam pomenila sankcijo vaših krivic naše bratstvo danes bi si vi predstavili z našo bojazlivostjo, z našim strahom pred vami... Mi pa se ne bojimo razen svoje nesloge ničesar in nikogar, ker je zavest v nas, da je božja in človeška pravica z nami... Svojo neslogo bomo izruvali, svojih preprirov in orepčkov se bomo odvadili in evangelija bomo vsejali v svoja srca, tistega, od katerega bo moč — **sacro egoismo** **Vaš bo naše geslo!** Takrat pa, ko bomo močni dovolí da boste vi našo bratsko roko sprejeli s spoštovanjem in iskrenostjo — (potem ko bi bil naš račun že poravnán!), takrat ko boste vedeli tudi vi, da smo si bratje. — takrat: pozdravljeni!

Sacro egoismo, ljubezen do domovine! Ne do tiste abstraktne, ki je ni, do proklete tiste fraze, ki je je toliko in zaradi katere krvavimo danes iz toliko ran temveč do tiste žive domovine, katera smo mi sami — medsebojna ljubezen. Vem, da bohoti na široko in visoko plevel — ampak izruvali ga bomo in Voljo bo-

rodnemu nagonu dečkov za organizacijo, ki skuša pospiliti njihovo iniciatorno silo, in prirodnim težnjam deklet z organizacijo, ki upošteva ženski naravi odgovarjajoče udejstvovanje.

Če ste nverjeni, da naše domače pridne »Čbelice« in podjetni »Skauti« ne morejo zadostiti nalogam, ki jim pripisujemo danes morda kot posebnost organizaciji »P. R. K.«, pa spremenimo ime! Ne gre nam namreč za imena, ampak za delo!

»Čbelice« ali pa organizacija »P. R. K.« in »Skautstvo«, bi konečno moglo v marsičem nadomestiti propadajoči vpliv domače hiše. Ustvarili bi center, kjer bi se zbirala zdrava in močna deca k ustvarjalnemu delu, kjer bi ista preživljala čas, ki ji preostane po končanem dnevnem trudu.

Naj končam! Delo naj se osredotoči na ono polje, ki smo ga navedli zgoraj, pa bomo dosegli uspehe in to tam, kjer je za poznejši razvoj in moralno odpornost našega naraščanja mnogo bolj potrebno in od neprecenljive važnosti. Veščaki so si namreč edini v tem, da izpuhti po večini vse ono iz otroških glav, kar se deca nauči v dobi osnovnošolskega obiska, da pa ostane tisto, kar so si pridobili izza 14 leta. — **Ne barvajmo torej svoje znanosti — slično Indijancem z Orinoka — s površnim pojmovanjem polzke civilizacije, zajemajmo iz svoje narodne individualnosti, ker le na ta način bomo vzgojili nepremagljiv rod Jugoslovenov!**

VSAK JUGOSLOVAN MORA BITI ČLAN, JUGOSLOVANSKE MATICE!

mo se, ali in bo zrasla Moč. In če bomo šli še tako pomalo naprej, kamen do kamna, zrno do zrna!

Politična borba se ne sklada z učiteljivim poslanstvom, prvi tov. Kovačič. Komur pomeni beseda »politika« to, kar na štiri petine polni naše »politične« dnevnike (in vse naše javno in poljavno življenje), ta se bo z vso dušo strinjal z nim. Jaz pa pravim: politika je celokupnost vseh zadev, ki se tičejo narodove in državne dobrobiti in ravno učitelj je, ki zamore — ob pravilnem shvačanju svoje naloge seveda — pripomoči k ozdravljenju naše bolečine silgo mnogo. Učitelj, naglašam to, ker so ki niso, — lahko toliko in tako brez vse žrtve, mimogrede stori za ublažitev raznih razbesnelih instinktoy, ki izpodjedajo in ne puste naši mladi svobodi do razvejeta, da smatram za slab značaj onega, ki se iz komodnosti odtegne delu za skupnost. Ne razumevam pa tega tako da mora biti orodje kake stranke: učitelj naj bo vzvišeni Svečanik in propovednik vsega Lepega in Dobrega, pa naj je srečal tisto Lepo in Dobro potem že kjerkoli...

Ne razdora torej, ampak sloge, ne prenapetosti, ampak strpnosti, ne fašizma, temveč spoštovanja in ljubezni med sebojne rušenja, temveč zidanja, ne malodušnosti in zabavljanja temveč dela in vere!

Zato, ker je ljubezen edini jezik, ki bo premostil brezdna med narodi. Takrat šele, ko bo naš sacro egoismo močnejši in silnejši kot sovražnikov, takrat šele je prišel čas za obračun, takrat šele prisilimo svoje mejaše, da nam vrnejo, kar je našega da enkrat za vselej prečrtaio in orekrižajo svoja pohlepevanja, in da iskreno sprejmejo naše bratstvo.

Prej pa ga ne bo! Živimo na realnih tleh peklenških in moramo računati z dejstvi, vse drugo pa, romantiko in sentimentalnost in saniavo dobrodušnost in ponižnost in kar je še drugih čednosti naših in Ido pa si prilhranimo za boljše čase, zdaj si jih res ne moremo privoščiti.

To je, kar sem bil hotel povedati.

Dela in vere! Ernest Tiran.

Učiteljice, poročene z državnimi nameščenci.

Ko je bil predsednik našega Udruženja v zadevi naših za polovico prikrajšanih osebnih doklad pri ministru prosvete, izjavil je ta, da si ne upa naše zadeve predložiti ministrskemu svetu, ker v slučaju, da bi se nam izplačale polne doklade bi presejali dohodki učiteljske porodice plačo višjih činovnikov s fakultetno naobrazbo in on ne mara ustvarjati takega nepravilnega »razmerja«. (»Narodna Prosveta«).

To bi bilo torej nepravilno »razmerje« ko bi dva duševna delavca skupaj prejemale več kot eden sam! Da se ohrani ravnotežje, smemo one, z državnimi nameščenci poročene učiteljice, prejemati samo polovico onih dohodkov, ki jih imajo neporočene kolegije ali pa učiteljice-žene, kojih moške niso v državni službi in so s tem že itak boljše situirane. Zakaj pa ne bi žene visokih činovnikov s fakultetno kvalifikacijo ustvarjale tega ravnotežja s tem, da z duševnim ali drugim delom prispevajo k dohodkom svojih soprogov? V predvojnem času, ko so bile življenske razmere neprimerno ugodnejše ni bilo govora o kakem nepravilnem »razmerju«. — »Nepravilno razmerje« je to, ako ima služkinja večje dohodek kot učiteljica, delavec ali hlapec več kot visokošolski profesor, ne pa, če dva skupaj zaslužita več kot eden sam; to »nepravilno razmerje« naj bi skušala naša vlada odpraviti!

Toda ni še bilo dovolj krivice! Vsi državni nameščenci so prejeli sedaj stanovniško doklado, malenkostni prispevek sicer, ki izdaleka ne dosega tega, kar stanovanje v resnici stane, a me zopet nič.* Prišlo je to povsem nepričakovano, ker dotična odredba nikjer ne omenja, da bi bile me izvzete. Morebiti je vzrok temu slična mahinacija, kakor pri maksimiranju doklad upokojeencev, ki so jo povzročile podrejene oblasti s svojim vpraševanjem in državno računovodstvo s svojim samolastnim tolmačenjem zakona.**

* Zadeva je sedaj rešena, ker je ministrstvo v našem smislu rešilo izplačilo stanovniških doklad poročenim učiteljicam in se bodo doklade izplačale.

Uredn. .
** Glede maksimiranja ima zakon točne določbe, ki so odločno socialno krivične in neopravičene — dvoma na ni. Uredn.

V dokaz kako krivično in nesmiselno je tako postopanje, naj služi sledeče:

Stanovanjske doklade dobivajo tudi vsi oni, ki imajo brezplačna službena stanovanja, učiteljice, žene veleposesnikov, verižnikov trgovcev, bančnih uradnikov, advokatov, hčere učiteljice, ki bivajo doma pri svojih starših, tudi take, ki rabijo svojo plačo samo za luksus. V neki znani obitelji, hkrati pet oseb, prejema stanovniško doklado. Ako pojde učiteljica, žena državnega nameščenca v pokoj, dobiva stanarino, ako je mož upokojen, tudi, a dokler delata dva, tako dolgo nič. Enako je z dnevniciami.

Popolnoma pravilno je, da dobivajo vsi omenjeni tudi stanovniško doklado, ker ta je del plače in ni nikaka miloščina. Tudi osebna doklada nam gre vsem enakó; za enako delo enako plačilo. A tembolj občutimo me ki smo tako hudo prikrajšane, to vnebovpljivo krivico, to kruto zapostavljanje, ki nam jemlje ves pogum in zaduší v nas vsako iskrico idealizma, vsako vero v pravičnost in dobro voljo naše vlade.

V dokaz nezaljšane krivice naj služijo sledeči podatki: Učiteljica, žena državnega nameščenca, ki služi 20 let, je napram svojim kolegijam prikrajšana za 570 Din mesečno, starejše pa kar za 720 Din, torej skoraj za polovico svojih prejemkov.

Storile smo vse, kar se da storiti, pisale ter pošiljale peticije in proteste, obrnile se do vseh naših organizacij zainteresirane poslance. »Kolo jugoslov. sestara« itd. a vse zaman.

Opetovano pozivamo naše organizacije, da se z vso vnemo zavzamejo za nas, da zastavijo vse svoje sile v odpravo teh krivic. Ko so svoj čas pri štajerski deželni vladi uvedli slično praktiko napram nam, sta se »Lehrerbund« in »Zveza južnoštajerskega učiteljstva« potegnili za nas s tako energijo da so to naredbo takoj ukinili ter nam naknadno nakazali polne prejemke. Kar je bilo mogoče doseči organizaciji pri nemški vladi, menda tudi ne bo nemogoče doseči v naši narodni državi.*

* Otežkočeno je to vprašanje zaradi tega ker ni odvisno od lokalnih, temveč centralnih faktorjev in ker zadeva vse uradništvo in ne samo učiteljstvo. Le v složnem nastopu in delu je mogoč uspeh. Ni pa organizacija zamudila nobene prilike in je vselej pravočasno opozorila odločilne faktorje tudi na to vprašanje.

Uredn.

Šolski vrtovi.

(Oboje mnenje.)

Okrajni poročevalci o stanju šolskih vrtov — novi vrtnarski podnadzorniki. Višji šolski svet naroča z odlokom z dne 22. februarja t. l., št. 1927, da voli vsak okraj po enega ali več poročevalcev o stanju šolskih vrtov, ki naj bi bili podrejeni in v pomoč nadzorniku za šolske vrtove. Le ti naj bi opravljali svoj »častni« posel b r e z p l a č n o (prav do učiteljski navadi) radi pomanjkanja denarnih sredstev. Dobili bi na ta način zopet nekake nove nadzornike, katere nam je pa milostno dovoljeno voliti po lastni volji — in tako bomo kmalo enaki bivšim meščanskim gardam, ki je imelo običajno več častnikov in podčastnikov nego prostakov. Krajni šolski svet pa, kjer bi imel tak poročevalac svoj sedež, dobi v svojem letnem proračunu tudi novo rubriko pod »Tiskovine in pisalne potrebščine okrajnega poročevalca šolskih vrtov«. Sigurno se prav nič ne motimo, ako vnaprej trdimo da se bo tako učitelj kot krajni šolski svet kljub obilni dobri volji za te častne službe in izdatke prav lepo zahvalil in to povsem upravičeno, vsaj ne more eden kot drugi premagovati že dosejanih stroškov, pa si naj naprti prostovoljno še novih? In čemu? Ako uvidi država korist šolskih vrtov in nadzornikov, naj iste tudi honorira, da bodo lahko neovirano vršili svojo službo — hodili od šole do šole, iz kraja v kraj, dajali na lice mesta nauke in navsete, prirejali predavanja, ker nametna in poučna beseda več zaleže kot še tako učeno pisani akti, ki se jih napiše pri zeleni mizi. V prvi vrsti je treba izvežbati mlade podeželske učitelje za praktične vrtnarje in na vcepiti naraščaju na učiteljsku veselje do vrtnarstva, ker sicer bodo zlasti sedaj ko vpočkajo vse starejše učiteljstvo, kmalo vsi šolski vrtovi brez vrtnarjev. Čemu nam bodo pač še nadzorniki in podnadzorniki?! Naše mnenje je: »Država honoriraj najprvo dosejanja nadzornika, da lahko stopita brez vsakdanjih življenskih skrbi ven iz pisarne in gresta predvsem